

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

2009. március
13. évfolyam 1. szám

VETMED RESOURCE

Alig két esztendeje, hogy az elektronikus információforrásokról szólván hírt adtunk a CABI szerkesztette *VetMed Resource* internetes állatorvosi információs forrásgyűjteményről. 2009. január elsejétől az évtizedek óta használt *CAB Abstracts*, *FSTA* és *Zoological Record* adatbázisok beszerzése a könyvtárunk által vezetett konzorciumtól országos szintre, a több adatbázis- és folyóiratsomogot működtető EISZ (Elektronikus Információ Szolgáltatás) hatáskörébe került. Ennek előnye a beszerzéshez reméltem állami támogatás, súlyos hátránya viszont, hogy január 1-je óta – előfizetés híján – csak a *CAB Archives* (1910–1972) és a *Zoological Record* áll a rendelkezésünkre. Szakadatbázis nélkül azonban nem tudjuk segíteni kutatóinkat, oktatóinkat és a szakdolgozókat, nem tudjuk kellőképpen használni folyóirat-állományunkat, pestiesen szólva: félkarú óriások lettünk! Ismét eljött az előremenekülés ideje.

Így gondoltunk a *VetMed Resource* beszerzésére, amely több modulból áll. Az első és legfontosabb: a *CAB Abstracts* adatbázis állatorvosi vonatkozású rekordjait tartalmazó *Abstract Database*, amelyet a CAB Direct keresőfelületen használhatunk. Az adatbázis keretében elérhető több, mint egymillió rekord nemcsak az állatorvosi és határterületi folyóiratok cikkeit, hanem konferencia kiadványokat, könyveket, könyvrészleteket, jelentéseket, szabadalmakat stb. is tartalmaz. Ezek közül 13 000-nél több teljes szöveggel megtalálható az adatbázisban! Az *Abstract Database* alkalmas az állatorvosi szakdolgozatot írók támogatására, az egyetemi és külső irodalomkutatási igények kielégítésére.

Reményeink szerint azonban a *VetMed Resource* további moduljai is megtalálják a maguk használói körét.

Az *Abstracts Database*-hez kapcsolódnak az előkészített keresések (*Prepared Searches*), amelyek azon túl, hogy egy-egy téma teljes irodalmának lekeresését automatikusan elvégzik helyettünk, támogatást adnak az átfogó keresési stratégia kidolgozásához.

A *News and Reviews* fejezetben értesülhetünk az állat-egészségügyi terület „forró témáiról” és több tucat szakértői tanulmányt olvashatunk.

A *Datasheets and Compendium* fejezetben megtaláljuk az *Animal Health and Production Compendium*ot, amely CD formában eddig is rendelkezésünkre állt az adatlapokkal, statisztikával (állatállományról, élelmiszerkereskedelemtől, földhasználatról), határozókkal (rovarokhoz, atkákhöz, kullancsokhoz és férgekhez), fajtaismeretökkel, hat gyógyszeradatbázis közös keresőjével, teljes szövegű anyagokkal, értelmező szótárral, takarmányozási forrásokkal (pl. tápanyag-igény fajok szerint), szakértői rendszerrel és jegyzet-tömbbel egyéni megjegyzések számára. Mindez a hallgatók számára jelenthet hasznos segítséget például vizsgatételek kidolgozásához.

Az ún. *Datasheets* csomag (állatfajok, -fajták, állatbetegségek, fertőző betegségek,

kórokozók, vektorok) az AHPC-ben található adatlapok kibővített változata, amelyek nemcsak teljeskörű tájékozódásra adnak alkalmat, hanem kiemelhetők és tetszés szerint szerkeszthetők belőlük mikro- és makrofotók, elterjedési térképek, statisztikai adatok, angol névváltozatok, leírások, diagnosztikára és kezelésre vonatkozó információk stb. Kell-e ennél jobb segédlet egy-egy előadás készítéséhez?

Az *Events* fül mögött nemzetközi állatorvosi konferenciák rejlenek, míg a *Search* természetesen az egész honlap keresését biztosítja. Az eredmény „fejzetekre” bontva jelenik meg, így azonnal választhatunk, hogy cikkekhez vezető rekordokat vagy teljes szöveget, mélyre hatoló adatlapot, reviewt vagy újságokat szeretnénk a keresett témáról. Ugyancsak a gyors tájékozódást, eligazodást segíti a bal oldalon található *tematikus* – általában állatfajokra vonatkozó – böngészés lehetősége. Egy kattintás, és előtűnik áll a honlap minden kincse például a kutyákkal, szarvasmarhákval vagy az állatorvosképzéssel kapcsolatban. Megtudjuk például, hogy a Nemzetközi Állat-egészségügyi Szervezet kezdeményezi az állatorvosképzési tantervek nemzetközi harmonizációját az *Evolving Veterinary Education for a Safer World* című konferencián, amelyre ez év októberében kerül sor Párizsban.

Reméljük, hogy a *VetMed Resource* folyamatos támogatást nyújt a könyvtárban irodalmat és információt kereső állatorvosoknak mind az egyetemen belül, mind azon kívül. Jövendő használóink nevében is köszönetet mondunk a beszerzéshez nyújtott támogatásért a karnak és a továbbképzési és doktori ügyekért felelős Huszenicza Gyula dékánhelyettes úrnak.

MÁIG HATÓ VÍVMÁNYOK

„Az első periódusban, a kiegyezés után le kellett rakni a magyar állat-egészségügyi igazgatás alapjait és megteremteni ennek törvényi alátámasztását. Ezt jelentette az első állat-egészségügyi igazgatási törvény, az 1888. évi VII. törvénycikk az állategészség-

ügy rendezéséről és a m. kir. állatorvosi szolgálat megteremtéséről. Ez a nagy jelentőségű, kiváló jogalkotás a megjelenésétől mintegy 60 évig volt hatályban. Ezen időszak alatt kialakult az állat-egészségügyi igazgatásnak egy viszonylag nyugodt, kiegyensúlyozott, jól bejáratott formája. Ezen hosszú időszak során mindössze egyetlen átfogó, alapvető állat-egészségügyi törvény, az 1928. évi XIX. törvény és annak végrehajtási utasítása, a 100.000/1932. FM számú rendelet látott napvilágot. Erre is elsősorban az állatorvos-tudomány nagymérvű fejlődése következtében volt szükség. Így a 20. század első felében egységes felfogás uralta az állat-egészségügyi igazgatást.”¹ Kováts Jenő méltatja így a 120 éves állat-egészségügyi törvényt, amely előtt – jelentőségénél fogva – az Állatorvostudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum is tiszteleg, első időszaki kiállításával, mely az idézett könyv bemutatójának napján, 2008. november 29-én nyílt meg. Címe: *Illusztrációk a 120. éves állat-egészségügyi törvényhez* (Az 1888. évi VII. törvény cikk vívmányai levéltári források tükrében).

A törvény kidolgozásában a jogi végzettségű Liphay Istvánnak volt kiemelkedő szerepe, aki „Hazatérve a külföldön [Németországban] szerzett tapasztalatok felhasználásával és az Országos Közegészségügyi Tanács, közvetlenül Fodor József (1843–1901), Markusovszky Lajos (1815–1893) és Zlamál Vilmos sokoldalú személyes támogatásával látott hozzá az első magyar állat-egészségügyi törvény, az 1874. évi XX. t. c. előkészítéséhez. Zlamál minisztériumi megbízatása akkora már lejárt, a »magyar állat-egészségügy nagy öregje« 70. életévét betöltve visszavonult. Ily módon e nagyjelentőségű törvényünk, különösen annak 1875. január 30-án kelt 1064. számú végrehajtási utasítása és annak következetes megvalósításával a keleti marhavész tökéletes felszámolása (1881) már az 1876-ban osztálytanácsossá kinevezett Liphay érdeme.”²

A kiállítás az 1888. évi VII. törvény cikk teljes szövegét bemutatja, és annak legfontosabb helyeit, vívmányait az egyetem saját gyűjteményeiből és a Magyar Országos Levéltárból, a Húsipari Múzeumból, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Képtárából, valamint magángyűjteményekből vett dokumentumokkal, képekkel, szövegekkel illusztrálja. Szeretnék itt is felvillantani néhányat a korabeli állategészségügynek e koraszakos jelentőségű előírásokhoz kapcsolódó pillanataiból (a korabeli helyesírást követve).

Elsőként talán egy Liphay által a miniszter megbízásából 1889. december 28-án jegyzett körrendeletet, amelyben a pontosabb adatszolgáltatás fontosságát hangsúlyozza:

„Valamennyi törvényhatóságnak

A hasznos házi állatok között előforduló

ragadós betegségekre vonatkozó számszerinti adatok pontos összeállításának úgy statisztikai mint állategészség-rendőri szempontból való fontossága a törvényhatóság előtt is ismeretes.

Mégis azt tapasztalom, hogy az e célra szolgáló járvány-táblák szerkesztésénél az illető közegek oly felületesen járnak el, hogy a beérkező adatok – úgy szólván – semmi értékkel nem bírnak.

Ezen viszás helyzet megszüntetése céljából az 1888:VII. törvény cikk végrehajtására kiadott renDELETEH mellékelt járvány-táblamintát czélszerűbb rovatbeosztással láttam el és a javított minta egy példányának ide zárása mellett fölhívom a törvényhatóságot, hogy jövőben kizárólag ezen minta szerint szerkesztett járványtáblákat terjesszen föl és az azok szerkesztésére hivatott közegeit azonnal a legszigorúban utasítsa, hogy a járványtáblák rovatainak kitöltésénél a legnagyobb pontossággal és alaposzággal járjanak el, mert ezen adatokat szigorúan ellenőriztetni fogom és a fölületesen eljár közegeket minden egyes esetben azonnal felelősségre fogom vonatni.”

Megtudhatjuk azt is, hogy Nyitra vármegye alispánja sürgőnyt küldött a nagyméltóságú földművelésügyi miniszter urnak, miszerint: „Holicsi járásunk főszolgabírója Morvaországban, határunkhoz közel állítólag uralgo száji és körömfájásjárvány híreről szerezvén

tudomást kérek ezen hir mibenlétéről értesítést és esetleg a határozat elrendezése iránt utasítást”.

Lehet, hogy éppen ennek a táviratnak a nyomán 120 éve a következő utasítás született:

„Valamennyi törvényhatóságnak. Minthogy Cseh- és Morvaországban, továbbá Alsó-Ausztriában és Galicziában a ragadós száji és körömfájás nagy mérvben uralkodik, az 1888^k évi VII. t. cz. 5^k§-a alapján szarvasmarháknak, juhoknak, kecskéknak és sertéseknek Cseh- és Morvaországból, továbbá Alsó-Ausztriából élő állapotban való behozatalát, illetve átvitelét ezennel megtiltom, illetőleg a Galicziából származó sertésekre nézve f. évi január hó 4^{én} 395. v. 89. sz. a. általam elrendelt és Liptó, Szepes, Sáros, Zemplén, Ung, Bereg és Maramaros vármegyék közönségével közölt behozatali, – illetve átviteli tilalmat, a hivatkozott törvény alapján, a Galicziából származó szarvasmarhákra, juhokra és kecskékre is ezennel kiterjesztem.

Erről a törvényhatóságot tudomásulvétel és közhírtétel végett értesítem; a Galicziával továbbá a Morvaországgal és Alsó-Ausztriával határos törvényhatóságokat pedig ezenfelül fölhívom, hogy a jelen renDELETEM-nek azonnali végrehajtása iránt intézkedjenek és annak eredményéről tegyenek hozzám jelentést.

Budapest, 1889. április 3-án”

TÁVIRAT.

Lapszám: 57
Vezeték száma: 220

Külföldi kihalás:

év, hó, nap	1889	4	3
óra és perc			
nap-óraka			

Felvette: *Crausz*
Táviradhatóság: BUDAPEST KÖZPONT
Hivatalos megjegyzések:

Sürgős távirat: (D)	
Küldőnek fizetve: (K)	
Válasz fizetve: (V)	
Sürgős válasz fizetve: (D)	
Nyitva kézbesítendő: (E)	

Peladasi hivatal	Nyitra	pénztári szám	434	osztály	2	szó	9	jegy	35	díjazó		hó és nap	1889	4	3	óra		perc		napszaka	
------------------	--------	---------------	-----	---------	---	-----	---	------	----	--------	--	-----------	------	---	---	-----	--	------	--	----------	--

Holicsi járásunk főszolgabírója Morvaországban, határunkhoz közel állítólag uralgo száji és körömfájásjárvány híreről szerezvén tudomást kérek ezen hir mibenlétéről értesítést és esetleg a határozat elrendezése iránt utasítást

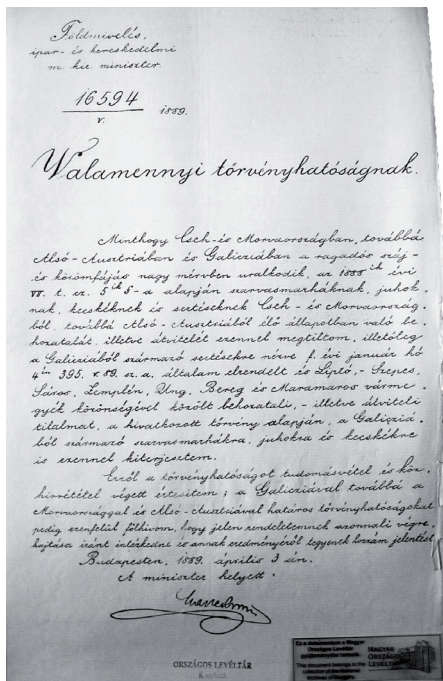
Crausz alispán

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K szekció

Ez a dokumentum a Magyar Országos Levéltár gyűjteményébe tartozik. MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
This document belongs to the collection of the National Archives of Hungary.

¹ Kováts Jenő – Korzenszky Emőd: Az állat-egészségügyi igazgatásról (1867–2007). Székesfehérvár, Alpha-Vet Állatgyógyászati Kft., 2008. p. 5.

² Op cit. p. 17.

a központi intézkedéseken kívül a hatósági állatorvosok hálózatának megerősítésére is szükség volt. Ezen állások meghirdetéséről Hutýra Ferenc így írt a Miniszteriumnak 1889. február hó 22-én: „Miatán... a jövőben pedig előreláthatólag nagyobb számú állatorvosi állások fognak szerveztetni, alulírott, mint a »Veterinarius«, állatorvos szakközlöny szerkesztője, mély tisztelettel kérem a Nagyméltóságú Miniszteriumot, méltóztassék a törvényhatóságokhoz intézendő körrendeletben a hatóságok figyelmét arra felhívni, hogy az állatorvosi állásokra szóló pályázatokat a kedvező eredményre való legtöbb kilátással a »Veterinarius«-ban, mely mint havi folyóirat minden hó 15-én jelenik meg és melynek szerkesztősége Budapesten, Rottenbiller utca 23. sz. a. van, célszerű közzétenni.”

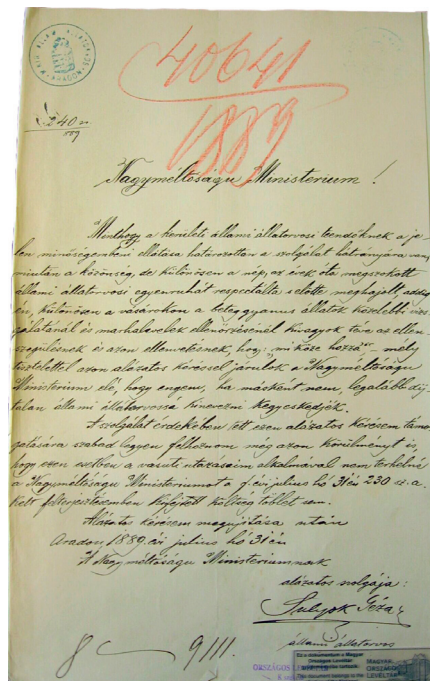
Hogy az állami állatorvosi állásnak milyen rangja volt, azt a csak ideiglenes kinevezéssel bíró Sulyok doktor folyamodványa illusztrálja:

„Nagyméltóságú Ministerium!

Mint hogy a kerületi állami állatorvosi teendőknek a jelen minőségemben ellátása hátrózottan a szolgálat hátrányára van, miután a közönség, de különösen a nép, az évek óta megszokott állami állatorvosi egyenruhát respectálta s előtte meghajolt, addig én, különösen a vásárokon a betegyanus állatok közelebbi vizsgálatánál és marhalevelek ellenőrzésénél ki vagyok téve az ellenszégülésnek és azon ellenvetésnek, hogy: »mi köze hozzá« – mély tisztelettel azon alázatos kéréssel járlok a Nagyméltóságú Ministerium elé, hogy engem, ha másként nem, legalább díjtalan állami állatorvossá kinevezni kegyeskedjék....

Alázatos kérésem megújítása után Aradon, 1889. évi július hó 31-én

A Nagyméltóságú Ministeriumnak alázatos szolgája: Sulyok Géza, állami állatorvos”

Az áhított egyenruhát a tisztvi vizsga letétele után nyerhette el az állatorvos, amely komoly követelményeket támasztott. A részletes szabályzatot a *Veterinarius* 1889. évi XII. évfolyamának 2. számában olvashatjuk. A legalább két éves gyakorlattal rendelkező diplomás állatorvosnak kérelme mellé be kellett nyújtani egy szakmai naplót, amelyben beszámolt gyakorlati tapasztalatairól. Valószínűleg ilyen lehetett Novotny Ferencz „állatorvosi szakdolgoim” (1898) című írása is, amely nemrégiben jutott gyűjteményünk birtokába a család jóvoltából. A hatóság írásbeli és minimum egyórás szóbeli-gyakorlati vizsgálat – a szabályzatban részletezett – tárgyai a következők voltak: kórbonctan, állatjártványtan, állattenyésztés, a hazai közigazgatás szervezete és az állategészség-rendőri állandó intézkedések ismerete. Ezek során sor került boncolási feladat, górcsővezés végrehajtására, a járványos betegség alkalmával szükséges írásbeli teendők végzésére, alapos tenyésztési és igazgatási elméleti ismeretek bemutatására. Az első években – mint ezt szintén a *Veterinarius*-ból tudhatjuk – igen kevesen tudtak megfelelni az ötfős bizottság képviselte magas szintű követelményeknek.

A további „illusztrációk” tanulmányozhatók még néhány hétig az Aula fölött található Állatorvos-tudományi Gyűjtemény melletti ún. „kismúzeumban” (bejárat a menza felől) szerdánként 13–16 óráig, vagy előzetes bejelentkezés alapján bármely napon 8 és 16 óra között.

FOTÓKIÁLLÍTÁS

2009. február 15-től Farkas Viola első éves biológus hallgató *Betekintés a természetbe* című természetfotó-kiállítása tekinthető meg a könyvtár olvasótermében.

Korabeli sertésvágóvonal (Forrás: Húsipari Múzeum)

